

Bruk av kontrakter i asylpolitikken, der brudd på kontraktsvilkårene fører til utsendelse, vil gjøre det lettere å skille mellom reelle og fiktive asylsøkere, skriver forsker **Eirik Romstad**.

Asylanter og adferd

INNLEGG

Asylpolitikk

Den siste tiden har det vært flere oppslag i media om asylsøkere som begår kriminelle handlinger. Mange av disse har fått avslag på søknad om asyl, men kan ikke sendes ut. Dette undergraver asylinstituttet og dermed folkeretten. Mulighetene for å kunne søke asyl er en sentral del av den internasjonale beskyttelse for opposisjonelle og andre som er forfulgt. Innstramninger i retten til asyl kan derfor få meget uheldige utslag.

UHELDIG. Innstramninger i retten til asyl kan derfor få meget uheldige utslag, skriver Eirik Romstad.

Mange asylsøkere mangler papirer, noe som gjør saksbehandlingen vanskeligere og forlenger venteperioden. I ekstreme tilfelle er huden på fingertuppene slipt ned for å skjule identiteten. Manglende dokumentasjon og tiltak for å tilsløre egen identitet gjør det enda vanskeligere å finne ut om grunnlaget for asyl er reelt eller ei. Kravet om rettssikkerhet, også for asylsøkerne, gjør imidlertid at tvilen kommer den som søker til gode, noe som igjen øker risikoen for at personer får asyl på feil premisser, jf. de nevnte medieoppslagene om asylsøkere som pågripes for kriminelle handlinger.

Legitimiteten til asylsøkere, hensynet til de reelle asylsøkerne og bekymringer om økende kriminell aktivitet knyttet til illegal innvandring gjør at det må tenkes nytt. Bruk av **økonomisk kontraktsteori** kan bidra til at problemene med illegitime asylsøkere reduseres.

Kontrakter der asylsøkerne forplikter seg til ikke å begå alvorlig vinnings- eller voldskriminalitet for å unngå utsendelse, skaper det som i **økonomi** kalles separerende likevekter. Det klassiske eksemplet på slike kontrakter er bilforsikring, der sjåfører som vurderer risikoen som lav for at de selv får skyld i en ulykke, velger en kontrakt med lav årspremie og høy egenandel. På tilsvarende måte: sjåfører med motsatt vurdering av egne ferdigheter eller risiko velger en kontrakt med høyere årspremie og lavere egenandel.

■ **ASYLKONTRAKTER.** Bruk av økonomisk kontraktsteori kan bidra til at problemene med illegitime asylsøkere reduseres. Her fra Utlendingsinternatet på Trandum. Foto: Kyrre Lien, Scanpix

Den separerende likevekten i asylsaker fungerer på følgende måte: En legitim asylsøker med en reell trusel om dødsstraff eller langvarig fengselsopphold i hjemlandet vil bestrebe seg på å unngå situasjoner som vil kunne føre til utsendelse, mens personer som søker om asyl av andre årsaker, ikke forventes å vise samme aktsomhet.

En legitim asylsøker med en reell trusel (...) i hjemlandet vil bestrebe seg på å unngå situasjoner som vil kunne føre til utsendelse

Kort sagt, gjennom observert adferd avslører asylsøkeren langt på vei om asylsøknaden er reell eller om det ligger andre motiver bak.

For å redusere problemene med at asylsøkere som har blitt utvist prøver seg på nytt, tas det DNA-prøve og fingeravtrykk før utsendelse slik at de kan avvises

direkte ved en senere asylsøknad. Dette bidrar til å forsterke konsekvensene av uønsket adferd og bidrar ytterligere til et skille i forventet adferd mellom reelle og fiktive asylsøkere.

Den foreslåtte kontraktstilmærningen løser ikke alle problemene med fiktive asylsøkere. Fortsatt vil det være mulig å oppholde seg i Norge som asylant på feil grunnlag, men skadevirkningene ved illegitime asylsøkere blir sterkt redusert, fordi også slike asylsøkere som ønsker å bli i Norge, vil ha en høyere terskel for å begå alvorlige lovbrudd.

Sannsynligvis vil bruk av «asylkontrakter» også føre til at tallet på illegitime asylsøkere vil gå ned, noe som reduserer belastningen på mottaksapparatet og gjør det lettere å få asylsøkerne raskere ut av transittmottakene og integrert i samfunnet. Man kan også se for seg at denne typen kontrakter fører til at søknadsbehandlingen kan forenkles fordi konsekvensene av å gi noen opphold på feil grunnlag, blir mindre.

Begge forholdene reduserer tiden i mottakene ytterligere, noe som kan ha flere gunstige effekter. Lang oppholdstid i mottakene øker risikoen for at man utvikler negative holdninger til samfunnet som følge av at man plasseres i en sosialt vanskelig situasjon, og arbeidsevne og viljen til å tilpasse seg forholdene i Norge reduseres.

Kontrakter med klare krav til akseptabel adferd vil bidra til at legitime og illegitime asylsøkere i større grad kan skilles fra hverandre, frigjøre ressurser hos politi og innvandringsmyndigheter, og gjøre asylinstituttet mer legitimt.

I en verden der politisk forfølgelse og undertrykking fortsatt er et stort problem trenger vi et velfungerende asylinstitutt med bred støtte i folket. En velfungerende asylpolitikk er også et viktig bidrag for å få til en bedre innvandringspolitikk.

■ *Eirik Romstad, forsker ved Handelshøgskolen UMB, Universitetet for miljø- og biovitenskap, As.*

FLERE INNLEGG Side 34 – 36

Innlegg

Sviktende om sjøkabel

Arild Hervik, Ann Lisbet Brathaug og Kåre P. Hagen

Skatt og marked, ikke snurrepiperier

Terje Johansen

Lederskap og dumskap

Einar Øverengen

Sertifikatbotm fra SSB

Anders Bjartnes